

**ПРОГРАМ ОРГАНИЗАЦИЈЕ И УНАПРЕЂЕЊА РАДА
ОСНОВНОГ ЈАВНОГ ТУЖИЛАШТВА У ПАНЧЕВУ
ЗА ПЕРИОД од 2023. до 2028. ГОДИНЕ**

УВОД

Јавно тужилаштво је самостални државни орган који гони учиниоце кривичних дела и других кажњивих дела и предузима све друге неопходне мере за заштиту уставности и законитости. Своју функцију, Јавно тужилаштво врши на основу Устава, закона, потврђених међународних уговора и прописа донетих на основу закона.

Основни задаци јавног тужилаштва су: борба против криминала, нарочито против организованог криминала, корупције и других облика тешког криминала, укључујући и одузимање имовине стечене извршењем кривичних дела.

Ради остваривања ових циљева, тј ефикасне борбе против криминала, неопходно је у поједиим сегментима унапредити рад тужилаштва. Имајући у виду да је главни циљ ефикасно кривично гоњење, сматрам да се поменуто ефикасност може унапредити кроз:

- ефикасну примену тужилачке истраге
- максималну примену института- Споразум о признању кривице, као и
- најширу могућу примену принципа опортунитета кривичног гоњења

Имајући у виду да се у конкретном случају ради о конкурс за место Основног јавног тужиоца у Панчеву у наставку овог програма посебна пажња ће бити усмерена на Основно јавно тужилаштво у Панчеву.

Овим Програмом организације и унапређења рада ОЈТ у Панчеву, представићу неке основне податке о раду ОЈТ Панчево и обрадити теме и мере за које сматрам да би допринеле унапређењу рада и ефикаснијем јавном тужилаштву.

Поменуто ће бити обрађено кроз следеће целине:

1. **Организација рада Основног јавног тужилаштва у Панчеву**
2. **Заштита животне средине**
3. **Убрзавање и ефикасност кривичног поступка**
4. **Комуникациона стратегија, унапређење транспарентности рада тужилаштва**

I. ОЈТ ПАНЧЕВО

Основно јавно тужилаштво у Панчеву се налази на трећем спрату, у згради Вишег суда у Панчеву у улици Војводе Радомира Путника бр. 13-15 и користи укупно 18 канцеларија. Јавнотужилачку делатност врши за територију града Панчева, као и општине Ковачица, Алибунар и Опово, а поступа пред Основним судом у Панчеву.

Такође је надлежно за поступање у привредим преступима за територију целог Јужног Баната, а који се поступци воде пред Привредим судом у Панчеву, који је смештен у истој згради. Ранији део надлежности ОЈТ Панчево (конкретно Општина Ковин) је прешао на надлежност ОЈТ Смедерево, Законом о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштва који се примењује од 01.01.2014.године.

До 2010. год Основно тужилаштво у Панчеву радило је у врло пристојним радним условима, у технички потпуно опремљеним канцеларијама, обзиром да су у Ковачици и Алибунару стално боравили по један заменик ОЈТ Панчево, који су испред овог тужилаштва поступали пред Општинским судовима у Ковачици и Алибунару. Након општег реизбора судија и тужилаца и 2010.год, повучени су заменици ОЈТ у седиште у Панчево а овом тужилаштву припојено је Тужилаштво из Ковина, тако да од тог тренутка постоји стална потреба за новим канцеларијским простором.

До ступања на снагу новог ЗКП-а, ово тужилаштво је користило 13 канцеларија, који просторни услови су били релативно задовољавајући. Међутим, након ступања на снагу новог ЗКП-а, тужилаштво је било принуђено да закључи са председником Основног суда у Панчеву, Протокол о привременом уступању на коришћење 3 суднице, а касније још једне суднице, које смо адекватно опремили и које заменици јавног тужиоца, као и тужилачки помоћници, користе за спровођење тужилачке истраге и то на начин да свако од њих добије једнак број дана у месецу. Конкретно, свако од њих (Јавни тужилац, тренутно 7 заменика и 5 тужилачка помоћника) има на располагању једну судницу један дан недељно, док је једна судница, један дан (конкретно петком) слободна за све заменике и тужилачке помоћнике, који исту користе по потреби, нпр., (у случају притворских предмета, непредвиђених ситуација када је потребно извести одређену доказну радњу без одлагања, ради примања странака, узимања кривичних пријава на записник и друго).

Услед повећаног обима посла, већег прилива предмета, сматрам да би било потребно ОЈТ Панчево обезбедити макар још 2 просторије-канцеларије за заменике и помоћнике као и једну већу канцеларију у коју би се сместила писарница која је тренутно највећи проблем у ОЈТ Панчево и то како због малог простора за рад тако и због одсуства места за одлагање активних предмета, који нису за архивирање.

X

У Основном јавном тужилаштву у Панчеву поступа укупно 10 извршилаца, од којих 9 јавних тужилаца и главни јавни тужилац. Осим наведеног броја извршилаца, по Правилнику о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у ОЈТ Панчево, предвиђено је још и 4 тужилачка помоћника, 2 приправника, административно технички секретар, 1 управитељ писарнице, 2 уписничара, 5 дактилографа – записничара, шеф рачуноводства и један референт за финансијско пословање, возач, достављач и техничар за ИТ подршку. Сва ова радна места су попуњена, осим места тужилачких приправника.

Током последњих година било је одговарајућих улагања у саму опрему и то куповина рачунарске опреме и намештаја а из разлога што је било потребно опремити и технички оспособити, између осталог 4 суднице које се користе за тужилачку истрагу.

Ефикасност рада Основног јавног тужилаштва захтева и добру сарадњу између носилаца функција. Један вид те сарадње су и колегијуми који се одржавају минимум једном месечно и на којима се договара о уједначавању праксе у решавању предмета. О свим одржаним колегијумима воде се записници где се констатују заједнички заузети ставови.

Један вид сарадње су и чести састанци које Више јавно тужилаштво Панчево организује заједно са ОЈТ-ом у Вршцу, а поред тога постоји и свакодневна комуникација у решавању сложенијих предмета и обједињавање тужилачке праксе на територији надлежности Вишег јавног тужилаштва, обзиром да се ова два тужилаштва налазе у истој згради.

Обим рада Основног јавног тужилаштва

У 2021. години *примљено* је у рад укупно 7038 кривичних и 1283 остала предмета, а структура тих предмета је следећа:

1. КТ предмета укупно: 1649
2. КТН предмета укупно: 741
3. КТР предмета укупно: 2665
4. КЕО предмета укупно: 463
5. СК предмета укупно: 5
6. КП предмета укупно: 468
7. КТИ предмета укупно: 44
8. КТО предмета укупно: 29
9. КТЗ предмета укупно 3
10. МПШУ предмета укупно 5
11. МП предмета укупно 2
12. КТПЛ предмета укупно 6
13. НПТ предмета укупно 958

Остали предмети:

14. А предмета укупно 1130

15. П предмета укупно 114

16. Р предмета укупно 39

Анализирајући наведене податке може се закључити да је у ОЈТ-у Панчево у 2021.год. било укупно 7038 *кривичних* предмета и 1283 остала предмета, те је ове предмете обрађивало 7 тужилаца дакле да је сваки од тужилаца имао у раду, у просеку око 1000 *кривичних* предмета различитог садржаја. Из напред наведеног се може лако закључити да су тужиоци у ОЈТ-у Панчево током 2021. и 2022. године били врло оптерећени, јер је потребно имати у виду не само наведен број предмета по тужиоцу већ и чињеницу да је, након ступања на снагу новог ЗКП-а, обим послова које обавља тужилаштво знатно проширен, да је обавезно присуство тужиоца на сваком главном претресу односно рочишту, те да је целокупна истрага у „рукама јавног тужилаштва“.

Треба поменути да је суд у претходном временском периоду помало избегавао да примењује поједине институте кривичног поступка али уз упорно инсистирање тужилаштва, а у складу са општом тенденцијом и интенцијом законодавца, повећава се примена „алтернативних поступака“ којима се избегава суђење, тачније запажен је раст примене принципа опортунитета, споразума о признању кривичног дела, као и захтевања, на основу члана 512 ЗКП-а, да се одржи рочиште за изрицање кривичне санкције без одржавања главног претреса, када су за то испуњени сви законски услови.

У погледу присуствовања на главним претресима, присуств јавног тужиоца, како у редовном, тако и у скраћеном поступку, (што и јесте обавеза по ЗКП-у) је обавезно. Међутим, проблем је представљао мањи број тужилаца у односу на број кривичних већа, па се дешавало да се физички не могу покрити сви заказани претреси.

О наведеном проблему је указано је Високом савету тужилаца, који је у међувремену одобрио неопходно проширење систематизације, те је у току конкурс за избор још једног тужиоца, чијим ће се избором смањити оптерећености сваког појединачног тужиоца као и на повећање квалитета њиховог рада.

Напомињем да од 9 тужилаца последње две године практично своје послове обавља само 7 непосредних извршилаца, будући да је један тужилац на породилском одсуству а један је упућен на рад у Више јавно тужилаштво у Београду почев од 01.02, 2022. године.

Овом приликом не бих се бавио финансијама и финансијским делом рада Тужилаштва, будући да у овом делу не постоје никакве надлежности Руководиоца ОЈТ Панчево, већ се само располаже с новцем који се наменски трансферише. Финансијско стање је доста тешко, постоје велика дуговања Тужилаштва према адвокатима и вештацима и иста у сваком тренутку износе од по неколико милиона динара.

Унапређење организације рада ОЈТ Панчево видим пре свега кроз унапређење квалитета рада тужилаца ОЈТ и тужилачких сарадника, а за то је неопходно:

- Повећати број тужилаца и стручних сарадника,
- обезбедити континуирану и квалитетну обуку и тренинге тужилаца,
- омогућити специјализацију тужилаца и сарадника за поједине области и појавне облике криминала

Имајући у виду да представљам Програм организације и унапређења рада ОЈТ Панчево, у следећем поглављу обрадио сам проблем кривично правне заштите животне средине, обзиром да је исти врло актуелан и мучи најширу популацију града. Питање заштите животне средине од најширег је значаја, не само за нашу локалну заједницу већ и читаву државу, посебно имајући у виду и стандарде и прописе ЕУ у овој области, а чија нас имплементација очекује кроз процес придруживања.

II.
ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА У ОСНОВНОМ ЈАВНОМ ТУЖИЛАШТВУ ПАНЧЕВО
КРИВИЧНИХ ДЕЛА ПРОТИВ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Глава 24. Кривичног Законика обухвата осамнаест кривичних дела која за заштитини објекат имају животну средину и њену заштиту као примарни циљ. Од свих предвиђених кривичних дела, а имајући у виду специфичност града Панчева, с обзиром на постојање и рад две фабрике хемијске индустрије, као и „НИС Рафинерије нафте“ Панчево, само нека кривична дела из ове главе су заступљена у практичној примени у ОЈТ Панчево имајући у виду стварну и месну надлежност.

То су: кривично дело загађење животне средине из чл. 260 КЗ, кривично дело непредузимање мера заштите животне средине из чл.261 КЗ, кривично дело противправна изградња и стављање у погон објеката и постројења која загађују животну средину из чл.262 КЗ, оштећење објеката и уређаја за заштиту животне средине из чл. 263 Кривичног Законика, кривично дело оштећење животне средине из чл. 264 КЗ, кривично дело уношење опасних материја у Србију и недозвољено прерађивање, одлагање и

10

складиштење опасних материја из чл. 266 Кривичног Законика, као и кривично дело повреда права на информисање о стању животне средине из чл.268 КЗ.

Сва ова кривична дела обрађују се у ОЈТ Панчево углавном због прекорачења испуштања у ваздух загађујућих материја у концентracијама већим од дозвољених. Као основна карактеристика ових кривичних дела, што увелико отежава њихову примену у пракси, је то што су бланкетног карактера односно захтевају примену других прописа који ближе регулишум проблем заштите животне средине, а који са друге стране нису усклађени са самим Кривичним Закоником као ни са новим тендецијама у погледу заштите животне средине. Такође чини се да су саме запрећене казне у овој групи кривичних дела благе јер се углавном ради о казнама са запрећеном казном до 3 године затвора, те се ова дела процесуирају углавном по одредбама скраћеног поступка што са своје стране утиче и на врсту и висину кривичних санкција које би требало изрећи, а које су у сваком случају испод друштвене опасности коју проузрокују учиниоци ових кривичних дела.

У погледу привредних преступа у примени је највише Закон о заштити животне средине са допунском применом Правилника о граничним вредностима емисије, начину и роковима мерења и евидентирања података (СЛ.гласник РС 30/97 и 35/97), Правилника о граничним вредностима мерења емисије, критеријумима за успостављање мерних места и евиденцији података (Сл. Гласник РС 54/92, 30/99 и 19/2006), као и Закон о водама, а с обзиром да се као запрећене казне код ових привредних преступа јављају новчане казне сама примена привредних преступа односно процесуирање у привредно казненом поступку се показало као адекватније и лакше примењиво.

У Основном јавном тужилаштву Панчево се у погледу ових кривичних дела поступа се на основу кривичних пријава и пријава за привредне преступе које подноси надлежна инспекција, органи ПУ али и на основу бројних пријава грађана, као и основу самих сазнања тужиоца да постоје основи сумње да је извршено неко од ових кривичних дела, а што је углавном било иницирано извештајима и подацима мониторинг система Општине Панчево

Подношење кривичних пријава, као и било какво реаговање надлежне инспекције увек је иницирано резултатима мерења тренутних емисија које континуално прати мониторинг систем Општине Панчево, а након примања информације да су вредности појединих загађујућих материја прешле граничне вредности.У таквим случајевима се поступа тако што надлежни републички инспектор за заштиту животне средине конатктира са Основним јавним тужиоцем или лицем запосленим у тужилаштву надлежним за проблеме загађења, након чега се одржава састанак на коме се врше консултације потребне за подношење кривичне пријаве и прикупљања свих потребних доказа. Врло често се у фазу прикупљања доказа укључују и надлежни радници Полицијске управе Панчево, где је њихово ангажовање од велике помоћи, у смислу да могу тражити и ангажовање других инспекција да изврше мерења, односно да се предузимају потребне радње у циљу прикупљања доказа.

У већини предмета које је водило ОЈТ Панчево дошло је до обуставе поступка, односно до одбачаја кривичних пријава и то углавном у кривичним поступцима, те постоји свега неколико осуђујућих пресуда. До обуставе поступка односно одбачаја кривичних пријава долази увек након предузетих техничко-технолошких вестачења у току доказног поступка одн. поступка предузимања доказних радњи, а сва предузета вештачења указују на то да је основни проблем у утврђивању постојања загађености животне средине у граду Панчеву начин и методологија мерења штетних материја.

Наиме, вештаци у својим налазима и мишљењима наводе да приликом вештачења узимају у обзир мерења која су вршена од стране Завода за заштиту здравља Панчево, као и од стране Општине Панчево, Секретаријата за заштиту животне средине, као и извештаје овлашћених организација за мерења у фабрикама Јужне индустријске зоне, и у свим својим налазима наводе да у Панчеву није дошло до загађења ваздуха у значајнијој мери, већ да је до повећане концентрације загађујућих материја дошло не само од стране постројења у „Јужној индустријској зони“ већ оваква мерења врло често указују на друге доминантне изворе загађења.

У свим овим писменим налазима и мишљењима, вештаци технолошке струке указују на то да, да би се могла утврдити повећана концентрација штетних материја у граду Панчеву, неопходно је да одговарајући државни орган донесе граничне вредности емисије штетних материја и за краће временске периоде, а такође надлежни органи би требали да предузму одговарајуће активности на плану успостављања савременог мониторинг система, пре свега на адекватном распореду и повећању броја мерних места, јер се само добром аналитичком покривеношћу може добити права слика о загађењу ваздуха у Панчеву.

На основу оваквог стања ствари, односно непостојања сигурних мерења, а што је условљено непостојањем континуалног мерења емисија на емитерима, као и лошим и непотпуним распоредом мерних места у мерној мрежи Општине Панчево, не може се са сигурношћу утврдити да повећана концентрација загађујућих материја долази искључиво и само из потројења Јужне индустријске зоне, односно да су та постројења доминантан извор загађења граду Панчеву.

Како су кривична дела која у Кривичном Законику за заштитни објекат имају животну средину, бланкетно прописана и односе се углавном на Закон о заштити животне средине, а у ком Закону се захтева готово у свим члановима да је дошло до повећане емисије загађујућих материје, као и с обзиром да се емисије загађујућих материја континуирано не мере на емитерима у постројењима Јужне индустријске зоне, не може се утврдити искључив допринос постројења из Јужне индустријске зоне, то у највећем броју случајева у поступању одговорних радника у фабрикама Јужне индустријске зоне, не постоје битни елементи кривичних дела које као облик заштите имају животну средину, из којих разлога је Основно јавно тужилаштво Панчево у наведеном броју случаја одустало од даљег кривичног гоњења, односно одбацило кривичне пријаве.

Из напред наведеног се као закључак намеће потреба за координираном акцијом стручних лица: републичког инспектора, метеоролога и представника локалне власти, у граду, у чијој је надлежности систем општинског мониторинга, са једне стране, а у циљу постављања адекватних мерних станица на одговарајућим мерним местима како би се на

поуздан начин мерила емисија загађујућих материја из фабрика Јужне индустријске зоне. Такође неопходно је ангажовање лиценцираних мерних кућа које се налазе у постојећим Јужне зоне, као би на одговарајући начин утврдили концентracије емисије у фабрикама, у циљу постављања мерних уређаја која би континуирано мерила емисију загађујућих материја из самих емитера - фабрика. Само на тај начин би напори правосудних органа били адекватни и могла би се на несумњив начин доказати евентуална кривица запослених у фабрикама, одговорних за емитовање повећане концентрације загађујућих материја у граду.

Морам на крају приметити да сви резултати у последње време указују на смањење емисије загађујућих материја из постојења Јужне индустријске зоне, што је у сваком случају резултат великих финансијских улагања у „Рафинерију нафте Панчево“, од стране Руске компаније које је власник НИС-а, те је дошло до значајне модернизације производног процеса и аутоматског смањења емисије штетних материја.

Такође и „ХИП Петрохемија Панчево“ иако још увек у фази приватизације, велика средства последњих година улаже у модернизација постројења и производног процеса што је значајно побољшало квалитет ваздуха у Панчеву.

У наставку овог програма, указаћу на нека постојећа законска решења, институте, а за која сматрам да ефикаснијом применом могу унапредити рад тужилаштва и допринети ефикасној кривично-правној заштити

III

УБРЗАЊЕ И ЕФИКАСНОСТ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА

1. Примена принципа опортунитета кривичног гоњења
2. Споразум о признању кривице
3. Примена чл. 512 ЗКП-а

1. Примена опортунитета кривичног гоњења

Једно од значајнијих начела уређења кривичног гоњења и у кривичном процесном законодавству и у јавнотужилачкој пракси јесте начело опортунитета. Оно представља одступање од начела легалитета и даје могућност јавном тужиоцу да не води кривични поступак против одређеног лица, за одређено кривично дело, иако су испуњени сви услови за предузимање кривичног гоњења. Јавни тужилац најпре, када прими кривичну пријаву, цени да ли су у конкретном случају испуњени сви потребни услови за предузимање кривичног гоњења, па уколико јесу, надаље процењује целисходност кривичног гоњења и то са становишта општег јавног интереса.

Примена начела опортунитета замишљена је као институт који треба да омогући да се један цео механизам - кривични поступак - не покреће уколико су испуњени законом предвиђени услови односно ако су се по слободној оцени јавног тужиоца стекли сви услови за то и ако се тиме не повређује јавни интерес. Све наведено са циљем да би се кривични поступак рационализовао, да се тиме растерете судови, па самим тим да се тиме допринесе повећању ефикасности самог кривичног поступка.

У основи овог начела налази се управо потреба избегавања дуготрајних и скупих кривичних поступака када је реч о „лакшим“ кривичним делима, а у одређеним случајевима, постоји и већи степен превентивног дејства на учиниоца него у случају предузимања кривичног гоњења. Када се наведеном дода и чињеница да примена опортунитета доводи и до веће економичности и убрзању рада правосуђа путем растерећења судова, а што даље повлачи за собом и омогућавање већег степена стручног ангажовања судова код сложенијих и тежих предмета, сматрам да је оправдано тежити што већој примени предметног института.

Конкретно, указују на практичну примену института одлагања кривичног гоњења, а као једног од видова начела опортунитета у нашем праву који је и највише заступљен у пракси.

Најпре, сматрам да је битно поменути да приликом доношења одлуке да ли ће се у конкретном случају применити одлагање води се рачуна о свим околностима конкретног случаја, о личности осумњиченог, околностима под којима је дело извршено као и однос извршиоца према истом, степену кривице.

Одлагање кривичног гоњења може се применити само за дела где је прописана казна затвора до 5 година (сагласност суда није потребна), а што представља једини услов прописан ЗКП. Када окривљени прихвати да се према њему примени одлагање кривичног гоњења, јавни тужилац доноси наредбу, а максимални рок за испуњење обавезе износи годину дана. Даље, за одлагање кривичног гоњења се више не захтева сагласност оштећеног за испуњење било које обавезе од стране окривљеног, те ако осумњичени у року изврши наложену му обавезу, јавни тужилац ће решењем одбацити кривичну пријаву и о томе само обавестити оштећеног, а оштећени нема право приговора непосредно вишем тужилаштву.

У току 2022. године, у Основном јавном тужилаштву Панчево донето је укупно 408 наредби о одлагању кривичног гоњења, против 483 лица а велики број лица је испунио преузете обавезе те је дошло до одбачаја кривичних пријава по овом основу. Институт одлагања је највише примењен за кривично дело угрожавање јавног саобраћаја из члана 289 КЗ, за кривично дело крађа из члана 203 КЗ, као и за кривично дело лака телесна повреда из члана 122 КЗ (20).

Што се тиче мера које су највише примењиване у овом периоду, и даље се највише примењује мера из чл. 283 став 1 тачка 2 ЗКП - уплата у хуманитарне сврхе. Поред тога у неколико случајева примењена је мера подвргавање психосоцијалном третману и за 20 лица подвргавање одвикавању од алкохола или опојних дрога. Такође, када се анализира

обављање друштвеног и хуманитарног рада може се закључити дакле да је ова мера примењена за 15 лица, а да је укупно обављено 2270 часова рада. Наиме, друштвено користан рад је обављан у складу са Протоколима који су закључени са ЈКП „Зеленило“ Панчево, ЈКП „Хигијена“ Панчево, и са Геронтолошким центром Панчево. На овом месту може се уочити тенденција, и напор заменика и тужилачких помоћника у ОЈТ Панчево, да се поред уплате новца у хуманитарне сврхе, користе и друге алтернативно прописане могућности из чл. 283 ЗКП-а.

Имајући у виду све наведено, са посебним освртом на наведени значај опортунитета, сматрам да је потребно тежити што већој примени истог, те конкретно, радити и на томе да се примењују у већој мери и остале алтернативно прописане обавезе. Па тако, сматрам да је потребно закључити Протоколе и са још неким јавним комуналним предузећима и установама, а нарочито оним ван територије Панчева (нпр из Ковачице, Алибунара, Опова и др.).

2. Споразум о признању кривице

Законик о кривичном поступку предвиђа три врсте споразума јавног тужиоца и окривљеног, то су споразум о признању кривичног дела, споразум о сведочењу окривљеног и споразум о сведочењу осуђеног. Јавном тужиоцу као субјекту кривичног прогона, оставља се најшира могућа слобода у постизању споразума са супротном страном, при чему се корист за тужиоца огледа у значају који исказ окривљеног има за поткрепљивање навода оптужбе док се корист за окривљено или осуђено лице огледа у могућности блажег кажњавања.

Када је реч о споразуму о признању кривичног дела, основна измена у односу на ранији режим је чињеница да се оваква врста споразума сада може закључити поводом било којег кривичног дела а изменама ЗКП-а, предвиђено је да се споразум може закључити од доношења наредбе о спровођењу истраге па све до завршетка главног претреса.

Применом овог института скраћује се поступак и чини економска уштеда. С обзиром да је реч о споразуму који поред одређених погодности окривљеном намеће и одређене обавезе али и ускраћује права која би у редовном поступку имао, законодавац је предвидео да закључивање споразума представља један од случајева у којем је обавезна одбрана. Наиме, приликом одлучивања о споразуму суд мора бити уверен да га је окривљени не само својевољно закључио, већ и да је приликом његовог закључења имао стручну помоћ која му је неопходна, као и да се отклони сумња у то да је на окривљеног вршен недозвољени утицај приликом преговарања о закључењу споразума и приликом његовог закључења. Имајући у виду значај документа, писмена форма је нужна а чланом 314 ЗКП-прописани су његови обавезни и факултативни елементи. Поред описа кривичног дела који је предмет оптужбе, темељни елемент споразума представља изјава окривљеног о признању да је учинио предметно кривично дело. Тиме се потврђује да између странака

постоји пуна сагласност у погледу чињеничних и правних питања која су предмет поступка.

Јавни тужилац и окривљени се обавезно споразумевају о врсти кривичне санкције која ће бити предложена суду а могу се споразумети и о изрицању тачно одређене мере кривичне санкције. Склапање споразума о признању кривичног дела нема за циљ само заштиту јавноправног интереса већ мора пружити и адекватну заштиту права оштећеног лица, па у том смислу законодавац предвиђа обавезу јавног тужиоца да овлашћеног подносиоца имовинскоправног захтева који то још није учинио, позове за поднесе захтев пре закључења споразума. Када је имовинскоправни захтев поднесен, споразум о овом захтеву постаје обавезни део споразума, као и споразум о трошковима кривичног поступка и одузимању имовинске користи прибављене кривичним делом. Иако су споразумом странке изразиле своју вољу да одређена кривичноправна ствар буде правноснажно решена на одређени начин у погледу којег међу њима постоји сагласност, законодавац могућност жалбе задржава за одређене ситуације које могу настати у пракси, као што је и ситуација у којој је суд прихватајући споразум изашао ван оних оквира које су странке споразумом поставиле. Наравно, као и код других споразума странака, пуноважност споразума о признању кривичног дела подразумева потписивање оваквог акта. С обзиром да примена споразума има за циљ ефикасније окончање кривичног поступка, јавни тужилац може учинити уступак у случају када окривљеном ставља на терет више кривичних дела, тако да предмет споразума може бити одустајање од кривичног гоњења за нека од њих, уколико окривљени призна да је друга кривична дела извршио.

Надаље, у зависности од фазе поступка јавни тужилац споразум подноси судији за претходни поступак, до потврђивања оптужнице, или председнику већа након овог процесног тренутка. Да би споразум о признању кривичног дела који је прихваћен од стране суда могао да резултира осуђујућом пресудом, нужно је претходно обезбедити постојање оптужног акта који ће бити основа судске одлуке. Обавезна фаза поступка је рочиште на којем се одлучује о споразуму. Суд у присуству странака и браниоца, проверава како формалну страну споразума тако и његову садржину, односно да ли је окривљени свесно и добровољно склопио споразум и да ли је у потпуности свестан свих правних последица овако датог признања, затим чињеницу да поред признања окривљеног постоје други докази који нису у супротности са овим признањем, као и да ли је договорена санкција односно друга мера у складу са кривичним или другим законом.

Суд ће пресудом усвојити споразум а решењем га одбити или одбацити уколико садржи формалне недостатке, односно уколико без оправдања на рочиште није приступио окривљени који је уредно обавештен. Окривљени на рочишту на којем није предвиђено присуство јавности, може опозвати своје признање. Уколико споразум о признању кривичног дела буде одбијен, поступак се враћа у ону процесну фазу која је претходила његовом закључењу. Имајући у виду да је окривљени признање и друге податке дао искључиво у сврху склапања споразума, у случају да поступак није довршен прихватањем

споразума и доношењем осуђујуће пресуде, изјаве и подаци се не би могли користити у даљем току поступка.

Недовољно разумевање природе овог института наводило је поједине критичаре споразума јавног тужиоца и окривљеног да у њима виде одређене закулисне договоре, који најчешће резултирају изигравањем основних начела кривичног поступка а на крају и изигравањем правде.

Напротив, споразум о признању кривичног дела је строго контролисана процесна форма у којој поред јавног тужиоца и окривљеног, активно учествује и суд, контролишући не само регуларност поступка који претходи коначној одлуци већ и правилност и правичност саме пресуде.

Закључење споразум о сведочењу окривљеног и споразум о сведочењу осуђеног односе се на кривична дела за које је посебним законом одређено да поступа јавно тужилаштво посебне надлежности, односно тужилаштво за организовани криминал и тужилаштво за ратне злочине.

У 2022. год. у ОЈТ Панчево било је укупно 19 закључених споразума о признању кривичног дела и сви су признати од стране суда. Већина од ових споразума су иницирани од стране тужиоца. Седам споразума поднето је суду након подизања оптужног акта а дванаест пре оптужења. Све указује да из године у годину овај институт добива на значају и полако али сигурно почиње да бива прихваћен као институт како суда, тако и адвоката и њихових клијената.

Као основни проблем шире примене споразума о признању кривице видим у благој казненој политици судова, јер окривљени и њихови браниоци тешко прихватају понуђене споразуме, поготово пред судовима основне надлежности, јер су свесни да ће у поступку пред судом добити пуно блажу кривичну санкцију и по врсти по мери него што ће исходovati у договарању и споразумевању са тужиоцем.

3. Примена чл. 512 ЗКП-а

За кривична дела за која се може изрећи новчана казна или казна затвора до пет година тужилац у Оптужном предлогу може ставити захтев за одржавање рочишта за изрицање кривичне санкције. Тужилац ће овакав захтев ставити уколико сматра да на основу сложености предмета и прикупљених доказа одржавање главног претреса није потребно.

У овом захтеву тужилац може да предложи да се окривљеном изрекне казна затвора до две године, новчану казну или условну осуду.

По пријему оваког захтева тужиоца, судија ће одмах по пријему Оптужног предлога испитати да ли је захтев за одржавање рочишта за изрицање кривичне санкције поднет у

складу са законом и свим условима предвиђеним чл. 512 ЗКП-а. После испитивања захтева судија ће заказати или главни претрес или рочиште за изрицање кривичне санкције.

Главни претрес ће судија заказати:

- ако се захтев односи на кривично дело за које је запређена казна затвора већа од 5 год.
- ако је у захтеву предложена санкција противна одредбама чл. 512 ЗКП-а
- ако сложеност предмета и и прикупљени докази указују на потребу одржавања главног претреса

Ако се сложи са предлогом за одржавање рочишта, судија ће одредити време и место одржавања рочишта. На рочиште се позивају странке, бранилац а уз позив окривљеном доставља се и Оптужни предлог. У позиву окривљеном се наводи да ће у случају његовог недоласка на заказано рочиште, исто бити одржано у његовом одсуству.

На самом рочишту судија упозорава окривљеног на све последице саглашавања са одржавањем овог рочишта, а нарочито да не може изјавити жалбу на првостепену пресуду.

Судија ће одмах по окончању рочишта донети или осуђујућу пресуду или наредбом одредити одржавање главног претреса.

Осуђујућа пресуда се доноси ако се оптужени сагласи са предлогом санкције коју је тужилац изнео на рочишту или се није одазвао на рочиште а уредно је примио позив и обавештен је о рочишту.Ако се оптужени на самом рочишту не сагласи са предлогом тужиоца, суд прекида одржавање рочишта и наредбом одређује дан, час и место одржавања главног претреса.

Закључак:

Сва три горе наведена института имају за циљ да се кривични поступак рационализује, да се исти убрза и буде много бржи и једноставнији, да се тиме растерете судови, па самим тим да се тиме допринесе повећању ефикасности самог кривичног поступка.

У основи сва три института о којима сам говорио јесте потреба избегавања дуготрајних и скувих кривичних поступака а поготово када је реч о „лакшим“ кривичним делима. Када се наведеном дода и чињеница да примена свих ових института доводи и до веће економичности и убрзања рада правосуђа путем растерећења судова, а што даље повлачи за собом и омогућавање већег степена стручног ангажовања судова код сложенијих и тежих предмета, сматрам да је оправдано тежити што већој примени института опортунитета, споразума о признању кривице и примена чл. 512 ЗКП-а.

IV

Комуникациона стратегија, унапређење транспарентности рада тужилаштва

Циљ Комуникационе стратегије тужилаштва је у постављању оквира за континуирани рад на сталном унапређењу и јачању унутрашње, спољашње а нарочито кризне комуникације у ситуацијама када је то неопходно. Такође, циљ је и континуирани рад на унапређењу квалитета представљања у јавности и транспарентности, како би се на овакав начин повећало поверење јавности у рад Тужилаштва, а с друге стране и оснажио рад и ојачала улога институције у остваривању независности рада и других начела по којима тужилаштво функционише.

Основни циљеви Комуникационе стратегије су:

- транспарентност и доступност рада тужилаштва
- повећање поверења грађана у рад тужилаштва
- заштита свих учесника кривичног поступка
- заштита презумпције невиности окривљеног
- благовременост достављања информација
- истинитост и прецизност достављених информација
- званичност информација

Ради остваривања циљева комуникационе стратегије свако тужилаштво треба да именује лице које ће спроводити спољашњу комуникацију са медијима у вези са предметима који су у њиховој надлежности и у којим поступају.

Стратегија разликује три врсте комуникација:

- интерни ПР
- спољашњи ПР
- кризни ПР

1. Интерни ПР своје програме реализује на различите начине.

- усменим путем одржавањем колегијума, седница, организацијом семинара и стручних усавршавања
- штампаним путем, објављивањем билтена, информатора о раду и другог штампаног материјала на коме се базира комуникациона стратегија запослених
- електронски, путем електронске поште и интерактивних сајтова

2. Спољашња комуникација остварује се између Тужилаштва и јавности у најширем смислу, а ту мислим на државне органе, научне и образовне установе, струковне организације, привреду, медије и грађане. Овом комуникацијом размењују се и преносе информације о раду и активностима Тужилаштва, а путем различитих канала комуникација и информисања. Оваквим видом комуникације задовољавају се потребе опште и стручне јавности, медија и државних органа као и

грађана за брзим, правовременим и истинитим информацијама о раду и делатностима Тужилаштва.

Веома се често Тужилачке одлуке на различите начине, позитивно и негативно интрпретирају у медијима. Код негативних и селективних интерпретација постоји опасност довођења у заблуду јавности о раду и поступању тужилаштва, те наступању негативних слика о овом органу. Једном насталу негативну слику врло је тешко променити.

Стога Тужилаштво мора да презентира информације о свом раду кроз отворено, фер и транспарентно информисање јавности и кроз тесну сарадњу са медијима.

Сарадња са медијима зависи од тога да ли је реч о штампаним или електронским медијима. У штампаним медијима се добија већи медијски простор за преношење порука из тужилаштва. Препоручује се комуникација са медијима који покривају целу државу као и са мањим локалног карактера.

- 3. Кризни ПР** се формира у време настанка неке од кризних ситуација, а то су несвакидашњи догађаји који негативно могу утицати на интегритет тужилачке институције и који могу довести до различитих негативних ефеката на рад Тужилаштва.

У оваквој једној ситуацији одмах треба предузети мере и радње које ће резултирати бацањем позитивног светла на институцију као што је тужилаштво. Кризни ПР би требало да чине јавни тужилац лично, ПР тужилаштва и по потреби и зависности од кризне ситуације још један заменик ОЈТ, како би се на адекватан начин могла сагледати све карактеристике кризне ситуације и донети адекватна стратегија у поступању оваквој ситуацији.

Специфични циљеви за поједине групе јавности:

Медији:

- омогућити медијима брз приступ информацијама
- омогућити медијима брзе и адекватне одговоре на захтева за приступ информацијама од јавног значаја
- омогућити медијима приступ информацијама путем конференција за меди
- бити приступачан медијима и изван радног времена
- омогућити електронским медијима учествовање лица из тужилаштва у њиховим емисијама
- јачање сарадње са медијским организацијама

Запослени:

- изградити свест запослених о важности комуникације и информисаности
- едукација запослених о доброј комуникацији
- изградити свест запослених о негативном деловању принципа „цурења информација“ којима се угрожава вођење кривичног поступка.

Грађани:

- омогућити грађанима брзе и адекватне одговоре на захтева за приступ информацијама од јавног значаја
- омогућити квалитетан пријем и информисање грађана
- омогућити правовремено информисање грађана о актуелним проблемима

Правосудне институције и полиција

- радити на јачању комуникационе сарадње са одељењима за односе с јавношћу у другим институцијама и полицији
- правити сарадњу у заједничким пројектима

НАДЛЕЖНОСТ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ

Виши тужилачки сарадник у Основном јавном тужилаштву у Панчеву, Сандра Милентијевић је овлашћено лице за обавештавање јавности како о питањима из надлежности и рада тужилаштва, тако и за спровођење спољне комуникације испред Основног јавног тужилаштва у Панчеву, а такође је и лице овлашћено за имплементацију и спровођење Комуникационе стратегије тужилаштва.

Сматрам да се у ову комуникациону стратегију требају укључивати и друга лица, пре свега тужиоци ОЈТ, поготово када су њихови предмети и случајеви предмет интересовања медија и уопште јавности. Њихова евентуална иступања у јавности морају бити договорена са главним јавним тужиоцем као и са ПР-ом.

Зависно од специфичности сваког појединог случају треба донети одлуку да ли ће се информације давати у форми саопштења, непосредних изјава или пак конференција за медије. Носилац свих ових послова ће бити ПР, уз могућност да активно учешће у појединачним случајевима узму главни јавни тужилац или неко од поступајућих тужилаца.

Такође сматрам да у најскоријој будућности ово тужилаштво мора да оформи своју интернет страницу, будући да је интернет презентација врло ефикасно средство путем кога се може комуницирати и размењивати информације са свим релевантним институцијама и организацијама.

С обзиром да формирање овакве једне интернет презентације подразумева и одређене трошкове, мишљења сам да би се за само формирање и отварање веб сајта могла

обезбедити средства, јер исти може да формира и отвара само овлашћена организација, док би у наставку његовог функционсања, освежавања, допуњавање података могао бити ангажовано стручно лице за ИТ подршку које је већ запослено у тужилаштво и чији додатни ангажман не би стварао и додатне трошкове за тужилаштво.

Такође у овом области могао би се битно побољшати активности које се директно тичу странака, па је тако неопходно да у згради и просторијама тужилаштва постоје боље ознаке како би се странке лакше и брже сналазиле и одлазиле до тражених просторија.

На централном видном месту неопходно је поставити огласну таблу на коју се стављају сва текућа обавештења и то о распореду суђења, истрага и других активности лица запослених у тужилаштво.

Најмање два пута годишње а по потреби и чешће, неопходно је организовати редовну а по потреби и ванредну конференцију за новинаре на којој ће се јавност, медији и сви други заинтересовани обавестити о резултатима рада Тужилаштва у претходном временском периоду.

Треба наставити са редовним састанцима са представницима ПУ Панчево, Основним и Вишим судом у Панчеву, Центром за социјални рад, представницима локалне самоуправе, као и представницима привреде, на којим ће се расправљати о свим релевантним питањима, конкретним проблемима а који ће довести до боље координације у раду, ефикаснијег рада тужилаштва, побољшању сарадње са свим горе наведеним органима и организацијама.

Такође је у плану да се у наредном временском периоду организују дани отворених врата на којима ће учествовати сви заинтересовани грађани, ученици гимназије и правнобиротехничке школе на којим сусретима ће се грађанима и ученицима приближити и појаснити рад тужилаштва, основни послови и задаци којима се тужилаштво бави, те ће се на овај начин евентуално спречити стварање предрасуда и негативних претпоставки о тужилаштво као органу гоњења учинилаца кривичних дела. Такође у ове сусрете ће се укључивати и несвршени студенти правних факултета који ће се на лицу места кроз летње студентске праксе упознавати са радом тужилаштва на лицу места.

Ради постизања наведених циљева, мислим да је неопходна и додатна обука тужилаца и сарадника везана за јавни наступ и вештине комуникације и представљања.

Медаковић Горан

П а н ч е в о